

Vyresnės kartos Lietuvos geologai gerai prisimena Ignalinos atominės elektrinės (IAE) statybos pradžią, kai visi trys blokai buvo statomi be statybos aikštelių giluminių geologinių tyrimų. Pirmasis blokas buvo pastatytas 1983 m., antrasis – 1987 m., o trečiojo bloko statyba buvo sustabdyta 1989 m. Sąjūdžio laikais. IAE aplinkos giluminių geologinių sąlygų tyrimai (1:50 000 mastelio geologinė nuotrauka) buvo pradėti tik 1987 m. Tuomet buvo nustatyta, kad tektoniniu požiūriu teritorijos sandara yra sudėtinga, čia seisminiais tyrimais buvo nustatyti tektoniniai lūžiai.

2009 m. IAE elektrinė nustojo veikti, tačiau Lietuva ir toliau siekia likti atominės energetikos valstybe. Energetikos ministerijai pernai paskelbus apie naujos Visagino atominės elektrinės (VAE) strateginio investuotojo paiešką, į kvietimą atsiliepė net 25 bendrovės. Iš šių pretendentų buvo atrinkta 5 kompanijos, atitikusios išankstinės atrankos kvalifikacinius kriterijus. Būtent šios bendrovės dalyvaus tolesniame naujos AE strateginio investuotojo atrankos konkurse. Tikimasi, kad naujoji elektrinė pradės veikti 2018–2020 m.

„Geologijos akiračių“ redakcija, norėdama daugiau sužinoti apie pradėtus parengiamuosius tyrimus ir apie laukiančius iššūkius, kalbino bendrovės „Visagino atominė elektrinė“ generalinį direktorių, naujosios VAE projekto vadovą **Šarūną Vasiliauską**.

NAUJA ATOMINĖ ELEKTRINĖ LIETUVAI – GYVYBIŠKAI SVARBI

„Geologijos akiračiai“. *Pastaruoju metu daug kalbama ir rašoma apie dabartinę Lietuvos energetikos būklę ir jos ateitį. Nuomonių yra įvairių, ir viena jų – kad Lietuvai atominė elektrinė nereikalinga, kad nutiesus elektros energijos perdavimo jungtis į kaimynines šalis Lietuva ja galės apsirūpinti pigiau. Todėl įdomu sužinoti, kokiais argumentais grindžiama būtinybė Lietuvoje statyti naują Visagino atominę elektrinę (VAE)?*

Šarūnas

Vasiliauskas. Norint užtikrinti elektros energijos pasiūlos–paklausos balansą, statyti naują AE Lietuvai yra gyvybiškai svarbu dėl kelių priežasčių. Viena svarbiausių – branduolinė jėgainė suteiktų Lietuvai didesnę energetinę nepriklausomybę bent 60 metų. Tai ypač svarbu turint omenyje, jog organinių išteklių – naftos, gamtinių dujų – kainos yra labai nepastovios, jų atsargos senka, o daugiausia jų turinčios valstybės vis dažniau gamtinius turtus naudoja

kaip politinį svėrą. Kitas svarbus atominės elektrinės privalumas – santykinai mažas elektros gamybos savikainos jautrumas kuro, t.y. urano brangimui.

Verta atkreipti dėmesį ir į tai, jog prognozuojama, kad nuo 2015 m. visame jungtėmis sujungtame regione bus jaučiamas elektros energijos stygius. Artimiausiais metais net Rusijoje laukiama instaliuotos elektrinių galios mažėjimo. Taigi importas neatrodo patikimiausias apsirūpinimo elektros energija būdas. Todėl tiek Lietuva, tiek kitos Baltijos regiono šalys, siekdamos kompensuoti artimoje ateityje atsirasantį elektros energijos tiekimo trūkumą, turės investuoti į naujus elektros energijos gamybos pajėgumus, ypač kai nebus galimybės užsitikrinti nenutrūkstamą ir stabilų elektros energijos importą.

Be to, statant naują AE, Lietuva gautų nenuginčijamos tiesioginės naudos – į Lietuvą pritrauktos didžiausios šalies istorijoje „plyno lauko“ užsienio investicijos būtų stimulas visai šalies ekonomikai, turėtų teigiamos įtakos Lietuvos, kaip tarptautiniams investuotojams patrauklios šalies, įvaizdžiui. Tad nauja atominė elektrinė Lietuvai yra gyvybiškai svarbi.

„G.A.“. *Jūsų vadovaujamos įmonės pavadinimas „Visagino atominė elektrinė“ leidžia manyti, kad įmonė turi užtikrinti sėkmingą atominės*

elektrinės statybos eigą ir jos parengimą eksploatacijai. Tad mūsų žurnalo skaitytojams būtų įdomu sužinoti, kaip ir kas konkrečiai formuoja įmonės veiklos tikslus bei uždavinius, jų vykdymo terminus parengiamuoju laikotarpiu, kaip įmonės veiklos ir „priklausomybės“ pobūdis keisis atsiradus generaliniam investuotojui?

Š.V. Visi darbai dėl naujos AE projekto įgyvendinimo vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintu „Naujos atominės elektrinės projekto vystymo ir įgyvendinimo orientaciniu planu“. Paprastai atominės elektrinės statyba susideda iš trijų pagrindinių etapų: * parengiamųjų darbų (VAE šiuo metu juos kaip tik ir vykdo), * projektavimo ir licencijavimo bei * statybų. Šiuo metu svarbiausias mūsų tikslas – tinkamai ir laiku atlikti visus būtinus parengiamuosius darbus, kad atėjus strateginiam investuotojui projektą būtų galima toliau sėkmingai vykdyti ir užbaigti.

„G.A.“. *Kiekviena statyba prasideda nuo inžinerinių geologinių tyrimų, kuriems atlikti būtinas tikslinės paskirties projektas. Kas rengia ir kas aprobuoja minėtos paskirties projektus. Kas vertins atliktų tyrimų kokybę?*

Š.V. Prieš pradėdant branduolinio objekto statybas, net prieš atliekant inžinerinius geologinius tyrimus, būtina atlikti įvairiausius vertinimus bei studijas: poveikio aplinkai vertinimą, ežero terminio balanso matavimus, eko-geologinius tyrimus, teritorijų planavimo procedūras, transportavimo studiją, turimų geologinių duomenų analizę ir nemažai kitų. Galima tik pasidžiaugti, kad visi paminėti vertinimai jau atlikti ar bus baigti artimiausiu metu. Šiuo metu „Visagino atominė elektrinė“ vykdo potencialių statybos aikštelių vertinimo pagal Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) saugos reikalavimus projektą, kuriame bus įvertintos ne tik inžinerinės geologinės sąlygos, bet ir giluminė geologinė aikštelių sandara. Projekto vykdymo metu bus identifiukuoti bei įvertinti aikštelėje ir aplink ją vykstantys procesai, galintys turėti įtakos aikštelėje esančių objektų saugumui. Pirmiausia tai seismologiniai ir geologiniai veiksniai, taip pat meteorologiniai veiksniai bei žmogaus sukelti reiškiniai. Inžinerinių geologinių, kaip ir kitų tyrimų, projektus VAE rengia tiesiogiai konsultuodamasi su atitinkamų sričių Lietuvos ir užsienio šalių kompanijomis bei specialistais. Techninės užduotys ir gauti rezultatai pateikiami

Lietuvos geologijos tarnybai, Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai bei kitoms tyrimus prižiūrinčioms institucijoms. Atliekant aikštelių tyrimus, vadovaujamosi kokybės užtikrinimo programa, kuri ne tik griežtai reglamentuoja atliekamus darbus, bet ir kelia aukštus reikalavimus paslaugų teikėjams. Kadangi tyrimai turi būti atlikti laikantis tarptautinių saugos standartų, jau pradėta organizuoti šių metų pabaigoje įvyksianti TATENA ekspertų misija. Jos metu bus įvertinti atliktų darbų rezultatai ir kokybė. Tik atsižvelgus į ekspertų misijos vertinimą bus parengtas aikštelių vertinimo techninis aprašas.

„G.A.“. *Uždarius abu Ignalinos atominės elektrinės blokus, kyla radioaktyviųjų atliekų laidojimo problema. Didžiausią rūpestį kelia ilgamžės didelio aktyvumo radioaktyviosios atliekos, kurios turi būti palaidotos taip, kad nekeltų problemų ir tolimos ateities kartoms. Dažniausiai tokiais atvejais naudojami kapinynai įrengiami giliai slūgsančiuose nelaidžiuose sluoksniuose. Demontuojant IAE reaktorius, kapinynų įrengimo problemą taip pat teks spręsti. Būtų įdomu išgirsti Jūsų nuomonę, ar tokiu atveju kapinynai turėtų būti projektuojami priimant domėn ir būsimum naujosios VAE poreikius?*

Š.V. Atliekant naujos AE projekto parengiamuosius darbus, lygiagrečiai vykdomi ir darbai, susiję su būsimos AE eksploatacijos metu susidarysiančiomis radioaktyviosiomis atliekomis ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymu. Nors iki naujos AE atliekų daro ilgas laiko tarpas, jau šiandien VAE specialistai intensyviai susipažįsta su kitų šalių patirtimi tvarkant radioaktyvias atliekas. Esame parengę AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo strategiją, atlikome techninę galimybių studiją dėl Ignalinos AE labai mažo, mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų kapinynų panaudojimo. Rengiant radioaktyviųjų atliekų tvarkymo strategiją, buvo konsultuojamasi su Suomijos kompanija „TVO Nuclear Services Oy“, kuri radioaktyviųjų atliekų tvarkymu užsiima jau 30 metų.

„Geologijos akiračių“ redakcija dėkoja gerb. VAE generaliniam direktoriui Šarūnui Vasiliauskui už išsakytas mintis ir neabejoja, kad medžiaga apie Visagino atominės elektrinės statybos parengiamosios stadijos geologinius tyrimus sudomins žurnalo skaitytojus.